

SP

CDA



PvdA



# Ruimte en verbinding

**COALITIEAKKOORD  
BREDAS 2014-2018**





Beste Bredanaar,

In dit akkoord hebben onze partijen elkaar gevonden op belangrijke thema's. Wat willen we bereiken was onze leidende vraag. Wie zijn hierbij betrokken en Hoe voeren we zaken uit, zijn daarbij onze praktische vervolgvragen geweest.

Het 'Wat' hebben we benoemd in drie thema's. Deze zijn in het tweede deel van ons akkoord opgenomen:

*Dynamiek en economische vitaliteit*

*Mensen maken de stad!*

*Ruimte voor ontwikkeling*

Met nog steeds krimpende budgetten, en het in deze tijd algemeen aanvaarde gevoel dat de overheid niet alles meer moet willen regelen, komen als vanzelfsprekend de vragen op wie voert het beleid uit en kan het af en toe niet met een beetje minder beleid. Daarom hebben wij ons afgevraagd waar wij over moeten gaan, en waar we de ruimte geven aan mensen zelf. De vraag 'Wie?' kent daarom drie antwoorden: de overheid zelf, een combinatie van overheid, bewoners, bedrijven en andere instellingen en de variant waarbij de overheid afstand houdt of neemt.

Bij de vraag 'Hoe?' is ons uitgangspunt, dat we willen toewerken naar een grote mate van verbondenheid tussen en met inwoners. Hierbij staat een warme, open en transparante bestuursstijl voorop. De ene keer kan het in een stijl die consulterend, aanmoedigend en ruimte biedend is, inspelend op creativiteit en productiviteit, de andere keer gaat het meer om een concreet partnerschap tussen inwoners, ondernemers en de gemeente. Dat kan op basis van vrijwilligheid, maar ook aan de hand van cofinanciering. Een derde stijl van werken richt zich op de hoofdtaken van de overheid: zorgend, ordenend en wetshandhavend waar dat moet. Een verbindende overheid dus, erop gericht om alle energie in de stad ten volle te benutten.

Dit coalitieakkoord geeft de richting. Het is een akkoord op hoofdlijnen omdat wij de gemeenteraad, bewoners, bedrijven en instellingen de komende jaren alle ruimte en gelegenheid willen bieden samen te werken aan een sterk en verbindend Breda.

Ons akkoord draait om ruimte geven en verbinding maken.  
We voelen ons vol energie en met trots via dit akkoord verbonden!

**SP.**

Patrick van Lunteren



**CDA**

Peter Elbertse



**PvdA**

Miriam Haagh



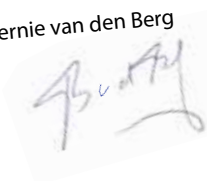
**GROEN LINK**  
JOUW RIJKE TOEKOMST

Selçuk Akinci



**BREDA 97**

Bernie van den Berg



Breda, 24 april 2014



**"Compromissen sluiten is onvermijdelijk,  
dat kan alleen als je niet de hakken in  
het zand blijft zetten",**

Jettie Rattink, Vereniging Markdal



# Inleiding

Breda is met 180.000 inwoners de 9e gemeente van Nederland en ligt strategisch, halverwege de noord-zuid as Rotterdam – Antwerpen. Met Tilburg en Eindhoven delen we inzichten over grootstedelijke uitdagingen en proberen we complementair te zijn. Naar het westen toe zit je zo in Zeeland. In de directe omgeving zijn Oosterhout en Etten-Leur grotere stedelijke gemeenten en we hebben ook groene buurgemeenten waar agrarische bedrijvigheid, gebruik en bescherming van natuur en recreatie een grote rol spelen. Samen geven we regionale ontwikkeling vorm.

Breda heeft een aantal economisch mindere jaren achter de rug, zwaar voor iedereen, voor winkeliers en horeca, de bouwsector, MKB-bedrijven, ZZP-ers en met een landelijke overheid die fors bezuinigt. De werkloosheid en het aantal mensen in de bijstand is flink gestegen. Ondertussen stijgen ook de woonlasten, met het risico dat mensen op straat belanden. Toch heeft Breda zijn levendige karakter weten te behouden en is er vertrouwen dat de situatie zich weer ten goede kan keren. Daar ligt een enorme uitdaging voor ons. Bedrijvigheid vasthouden en aanwakkeren zien wij daarom als een kerntaak voor de komende jaren. Dit doen wij op verschillende manieren, bijvoorbeeld door het instellen van een Ondernemersloket en het verminderen van de regeldruk. Als onderdeel van economisch welzijn zien wij onderwijs, cultuur en toerisme als belangrijke dragers van de vitale en levendige stad. Beroepsonderwijs staat bovendien in direct verband met de arbeidsmarkt. Met een betere aansluiting, onder andere via voldoende aanbod van stageplaatsen en leerbedrijven, is daar nog een wereld te winnen.

Wij zullen er alles aan doen om stad en dorpen economisch te versterken en aantrekkelijk te houden als plaats om te wonen, te werken en vrije tijd door te brengen. Doordat de markt voor nieuwe woningen, bedrijven en kantoren behoorlijk is teruggefallen, is de waardering van het grondbezit van de gemeente fors naar beneden bijgesteld. In de komende periode worden de lopende ontwikkelingen (Via Breda, Teteringen, Rithmeesterpark) voortgezet. Verder zal Breda terughoudend zijn met actief grondbeleid. Woningcorporaties hebben weinig investeringsruimte. Toch is er behoefte aan nieuwbouw (zowel huur als koop) voor starters, studenten, senioren en arbeidsmigranten, ook om doorstroming te bevorderen. Onze aandacht gaat uit naar stimuleren van de koopmarkt via collectief particulier opdrachtgeverschap en geschikt maken van braakliggende terreinen voor tijdelijk gebruik. Het is een mooie uitdaging leegstaand vastgoed om te bouwen naar ander gebruik en om energiezuinig te (ver)bouwen. Door vaststelling van de Structuurvisie Breda 2030 is tijdens de afgelopen raadsperiode gekozen voor een lange termijn visie op de ruimtelijke inrichting van Breda. Deze visie is samen met de stad tot stand gekomen en kan daardoor op het nodige draagvlak rekenen. Wij nemen de structuurvisie als leidraad voor de investeringen die de binnenstad, de wijken en de dorpen de komende jaren tegemoet kunnen zien.

Het kabinet Rutte-II komt met drie grote wetten, die bekend staan als de decentralisaties. Dit betekent dat per 1 januari 2015 gemeenten veel taken erbij krijgen op het gebied van de ondersteuning van ouderen en gehandicapten, de jeugdzorg en de arbeidsparticipatie, en wel met een forse financiële taakstelling. Hiermee ligt een stevige verantwoordelijkheid bij de gemeente, die tegelijkertijd volop kansen biedt om maatwerk in de zorg te leveren, dichtbij huis en niet langer met veel verschillende professionals in één gezin. Wij pakken de decentralisaties zoveel mogelijk in samenhang op. De beschikbare Rijksmiddelen op deze terreinen worden uitsluitend ingezet voor de beoogde doelen. Bovendien komt er een risicoreservering voor het geval de invoeringsfase duurder uitvalt dan voorzien. Samen met bewoners en organisaties in de stad gaan we zoeken naar noodzakelijke innovatie en initiatieven gericht op eigen bijdragen naar draagkracht, maatwerk per gezin, samenwerking tussen organisaties en een verandering van 'recht op hebben' naar 'nodig hebben'. Wijk- en dorpsnetwerken kunnen hier een cruciale rol in spelen, zoals ook sport- en buurtverenigingen. Wij zullen ze daartoe volop de kans bieden.

Steeds meer bewoners nemen zelf het heft in handen om iets in hun buurt te doen, of het nu is in de stad, wijken, of in de dorpen. Steeds minder wachten ze af tot de overheid iets komt doen, zie de vele initiatieven op het gebied van stadslandbouw, de wijkdeals en bewonerscoöperaties die zelf investeren in de opwekking van duurzame energie. Zo'n samenleving vraagt om een ander soort overheid: een flexibele overheid, die naast en achter de mensen gaat staan. Een overheid die eerder 'ja, mits' dan 'nee, want' zegt. Een overheid die bewoners en het maatschappelijk middenveld stimuleert samen te werken aan nieuwe initiatieven, soms ook met financiële steun. Deze veranderende houding vraagt om een overheid die buiten de vaste kokers kan denken. Geen kastjes en muren waartussen mensen heen en weer geslingerd worden, maar een open en enthousiaste houding, gericht op meedenken en het wegwerken van obstakels. Zo werken wij toe naar een grote mate van verbondenheid met de inwoners.

Met 180.000 Bredanaars vormen we samen één gemeente, maar wel met verschillende wijken en dorpen met een eigen karakter. Ruimte bieden aan bewonersinitiatieven betekent ook oog hebben voor wat een buurt en een wijk zelf kan. En waar het soms wellicht aan kennis en kunde tekort schiet. Door deze verschillen te onderkennen en op basis daarvan te ondersteunen, werken we aan de maatschappelijke initiatieven en sociale cohesie in heel Breda. Tegelijk zien we dat lang niet iedereen actief betrokken is bij wijk- en dorpsraden, maar soms op een heel andere manier deelneemt aan maatschappelijke initiatieven. Door deze netwerken in beeld te hebben en aan ons te binden, weten we vroegtijdig wat er speelt in een buurt en kunnen we daar, indien nodig, snel in meebewegen.



**"Denk niet te klein in afstanden, breid regionale samenwerking in het kader van de arbeidsmarkt verder uit",**  
Frans Szablewski, vakbondsbestuurder FNV



**NIEUW:**  
RIANT MODEL-  
APPARTEMENT!  
**60% KORTING**  
**OPEN DAGEN:**  
ZA. 8 FEBRUARI  
ZA. 8 MAART  
ZA. 5 APRIL  
TEUN - 6000 LAAN  
NIEUW: 60% KORTING  
over de koopappartementen: teunreda.nl

JONGEREN LEVEN  
HIER HET VAK!



De inwoners van Breda kunnen en willen veel meer dan soms wordt gedacht. Maar er zijn ook mensen die het soms niet redden zonder directe hulp van de overheid. En er zijn mensen die langdurige zorg en steun nodig hebben. Deze mensen moeten we goed in beeld hebben. We moeten ze helpen om het maximale uit zichzelf te halen en ze ondersteunen waar dat nodig is. Dat ondersteunen vraagt om maatwerk, waarbij aan het begin goed en zorgvuldig in kaart moet worden gebracht wat iemands persoonlijke situatie is. Daarbij is extra inzet nodig om zorgmijdende of minder assertieve Bredanaars te bereiken.

Er zullen nog veel keuzes gemaakt moeten worden, maar één ding staat voor ons centraal: Breda zal gekenmerkt worden door een sterk sociaal fundament, waarbij we willen uitstralen dat alle inwoners even belangrijk zijn, in de (binnen)stad, de wijken, dorpen en buurten. Samen maken we Breda tot wat het hoort te zijn: vitaal, prachtig, duurzaam en met oog voor elkaar.





**"Zorg voor een pro-actieve vraaggerichte ondernemersdienstverlening op niveau. Hou regelgeving simpel, standaardiseer op regionaal niveau en ga uit van vertrouwen van het bedrijfsleven",**

Jeroen de Lange, secretaris BZW



**"Als we niet samenwerken komen we er niet",**

Edwin Waelput, bestuurslid Breda DuurSaam

# Verbindend bestuur

## Verbindend besturen in en buiten Breda

Verbindend besturen betekent ook durven loslaten. Dit vraagt veel van gemeenteraad, college en ambtenaren en diverse organisaties. Luisteren en telkens afwegen welke bijdrage wij als overheid leveren. Dit vergt een bestuur dat het vertrouwen heeft van de inwoners en zich kwetsbaar opstelt. Een bestuur dat bereikbaar is als de inwoners het nodig hebben. Een bestuur, maar ook ambtelijke organisatie, die buiten is waar de mensen zijn, *online* en *offline*. Een bestuur dat mensen samenbrengt.

Dit krachtig, verbindend besturen doen we lokaal, maar ook met onze buurgemeenten. Naast goed nabuurschap en bestendiging van onze relaties willen we samen nagaan op welke gebieden we die samenwerking deze periode kunnen intensiveren. We vullen onze centrumrol voor geheel West-Brabant krachtiger in en willen van verbindende waarde zijn in de Vlaams-Nederlandse Delta, in het samenwerkingsverband Brabantstad in de provincie. Breda maakt daarbij gebruik van haar strategische ligging tussen de *mainports* Antwerpen en Rotterdam en Brainport Regio Eindhoven. Alliantievorming op het gebied van *maintenance* en *social innovation* is een interessante mogelijkheid voor economische groei. Het oog zal ook, waar relevant, gericht zijn op mogelijkheden die de Europese Unie biedt.

## Verbindend communiceren

Ook onze communicatie is verbindend en vernieuwend. In een wereld van toenemende digitalisering zijn er legio mogelijkheden om social te zijn op de diverse platforms. Ontmoeten kan ook in de virtuele gemeenschappen waar mensen zich organiseren. Daar hoort bij dat wij ook prioriteit leggen bij goede informatie over onze besluiten en hoe mensen in de stad daar aan kunnen bijdragen of er gebruik van kunnen maken. Dat is niet zo eenvoudig als het klinkt. Het vraagt lef om het anders te doen. Het vraagt om een combinatie van moderne technieken en een goed en vanzelfsprekend menselijk contact, gebruik makend van organisaties die graag bereid zijn om richting achterban informatie te delen en ideeën te verzamelen. Het vraagt om een verdere cultuurverandering van bestuur en ambtelijke organisatie en waarschijnlijk ook van de partners in de stad, wijken en dorpen.

## Solide financiën

Om duurzame verbindingen aan te gaan, moet de gemeente een betrouwbare en financieel stabiele partner voor anderen zijn. Breda heeft na een periode van stevig bezuinigen de zaken financieel op orde en dat moet zo blijven. Er is een sluitende meerjarenbegroting en een gezonde balans tussen risico's en weerstandsvormen. Alertheid blijft geboden, met name wat betreft de grondposities van de gemeente en de drie decentralisaties die op ons afkomen. De totale lastendruk (onroerendezaakbelasting (OZB) en riool- en afvalstoffenheffing tezamen) ontwikkelt zich tijdens de bestuursperiode gelijk aan het inflatiecijfer.

## Meedenkende organisatie

Bij een verbindend bestuur hoort een verbindende ambtelijke organisatie. De afgelopen periode heeft een ingrijpende reorganisatie plaatsgevonden. De organisatie is slanker en overzichtelijker geworden en de interne samenwerking is toegenomen. De forse taakstellingen hebben tot creativiteit en nieuwe, slimmere werkwijzen geleid maar hebben ook nadruk gelegd op kwantiteit. In deze bestuursperiode willen wij meer nadruk leggen op kwaliteitsvergroting. Daarvoor is beweging, innovatie en mobiliteit nodig, en tegelijkertijd ook een zekere stabiliteit. Wij willen de kwaliteit van de dienstverlening versneld verhogen en daarbij vooral aandacht geven aan houding en gedrag. Een overheid die meer ondernemend en meedenkend is.



**"Ombouwen van de bedrijfsstructuur van de sociale werkvoorziening is de grootste zorg",**

Remko van der Sanden, directeur ATEA-groep



**"Werken verbetert en vergroot de arbeidskans",**

Patrick Smans, namens DWARS, Jonge Democraten,  
Jonge Socialisten, ROOD

# Dynamiek en economische vitaliteit

Dynamisch Breda is een sterke lokale, regionale en duurzame economie waarin ondernemerschap volop ruimte krijgt. Een economie waarin iedereen kansen krijgt en pakt om naar vermogen zijn bijdrage te leveren. Een economie die zorgt voor arbeidsplaatsen, waarin voor ieders talent een plek is en waarbij we armoedeproblemen slagvaardig aanpakken. Om dat te bereiken werken we samen met sociale partners en onderwijs en met de regio, want een florerende economie is niet een zaak van Breda alleen. Met bedrijfsleven, kennisinstellingen en bewonersinitiatieven streven we naar een klimaatneutraal Breda in 2044. Krachtig (beroeps-)onderwijs is een belangrijke factor. Goed onderwijs geeft mensen bovendien de mogelijkheid zich te ontplooiën. Daarom staan we voor goed onderwijs, een leven lang, van voor- en vroegschoolse opvang tot volwassenonderwijs.

Dynamisch Breda staat ook voor een culturele, bruisende (binnen)stad en levendige dorpen. Met theater en musea die er voor Bredanaars en niet Bredanaars toe doen en die de inwoners van Breda bij hun werk betrekken. Erfgoed en beeldcultuur blijven pijlers onder het cultuurbeleid. Evenementen vergroten de aantrekkingskracht van de stad en verdienen daarom onze steun. De binnenstad speelt in dit alles een centrale rol. We willen de aantrekkingskracht ervan vergroten, vooral voor de Bredanaars zelf. Bij een dynamisch Breda hoort een lokale overheid die verbindingen legt, ruimte schept en waar nodig initiatief faciliteert.

## Bedrijvigheid

We zetten in op meer werkgelegenheid en willen bestaande banen behouden. BOM, REWIN en BrIM bundelen de krachten. Gezamenlijk zetten we in op acquisitie van nieuwe bedrijven. We richten ons daarbij vooral op kansrijke sectoren als zakelijke dienstverlening, de creatieve sector (in relatie tot beeldcultuur en *gaming*), *biobased economy*, logistiek en toerisme. Dat past bij de kansen die de regio biedt en bij het onderwijs in Breda, zoals de opleidingen van Avans en NHTV. Vanzelfsprekend werken we hier samen met de regio aan. Het is een uitdaging om studenten ook na hun studie aan Breda te binden.

Om ondernemers te faciliteren komt er één aanspreekpunt voor bedrijven en agrariërs, het Ondernemersloket. Dit loket biedt ondersteuning en voert actief relatiebeheer richting bedrijven. Het helpt bij regelgeving en vergunningen en richt zich ook op duurzaam ondernemen.

In bestemmingsplannen bouwen we meer flexibiliteit in en zorgen we dat wijzigingen snel kunnen worden doorgevoerd om daarmee de doorlooptijd van procedures fors terug te brengen. Bij onderhandse aanbestedingen vragen we meerdere bedrijven uit Breda om een aanbieding te doen.

## Participatie, werk en inkomen

Werk is de beste manier om mee te kunnen doen en daarbij gelden voor ons de volgende uitgangspunten. Er staan geen mensen aan de kant door armoede of anders. Zorgen dat mensen zonder werk weer een baan vinden, daar gaat het dus om. We gaan daarbij uit van iemands talent; wat kun je en wat wil je. En als er geen werk beschikbaar is, verwachten we spontane maatschappelijke inzet, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk. Ook daarbij is het aanboren van talenten het uitgangspunt en vrijwilligerswerk mag geen betaald werk verdringen. Armoede zet mensen op grote achterstand en de bestrijding daarvan heeft daarom alle aandacht nodig. Er komt extra geld naar de gemeente, de zogeheten Klijnsma-gelden. Deze gelden zetten we volledig in voor het bestrijden van armoede, onder andere voor uitbreiding van de collectieve verzekering van de ziektekosten. Daarnaast willen we een betere benutting van de bijzondere bijstand en meer maatwerkoplossingen. We houden het jeugdsport- en cultuurfonds in stand om het kinderen die leven in armoede mogelijk te maken deel te nemen aan sport en cultuuractiviteiten. Daarbij hoort dat geldproblemen zwemles zeker niet in de weg mogen staan.

Vanuit deze uitgangspunten gaan we met het volgende aan de slag. We evalueren het instrument van de baanbonus en zoeken naar een effectief instrumentarium om verschillende doelgroepen naar werk te begeleiden. De startersbeurs koppelen we niet aan leeftijd, maar aan het feitelijk starten op de arbeidsmarkt, zoals de Politieke Jongeren-organisaties adviseren in hun Jongerenakkoord Breda 2014.

ATEA, het leerwerkbedrijf van de gemeente, richt zich vooral op investeren in mensen die willen en (nog) niet alleen kunnen. In dat licht stellen we nut en noodzaak van de sollicitatieplicht voor iedereen ter discussie; eindeloos brieven schrijven zonder kans op succes helpt niemand. We kijken naar wat mensen het best naar werk kan helpen. Daarbij werken we zo veel mogelijk samen met het UWV. Voor wie wel kan maar niet wil, hebben we geen begrip.

In het Regionaal Platform Arbeidsmarkt zoeken we, met sociale partners, naar nieuwe kansen op werk en we streven naar een gezamenlijke aanpak met werkgevers om reguliere banen beschikbaar te stellen voor mensen met een arbeidsbeperking. We maken nieuwe afspraken rondom social return door deze als onderdeel bij aanbestedingen verplicht te stellen.



**"De toekomst ligt in de techniek",**  
Frans Bleumer, Radius College



**"Maatwerk per straat",**  
Jan Weitering, voorzitter Retail Platform Breda



### MKB en binnenstad

De binnenstad is belangrijk voor economie en cultuur. Voor het versterken van de dynamiek stellen we € 0,78 miljoen per jaar beschikbaar. Gratis fietsparkeren naast een strengere handhaving op het wildparkeren van fietsen, onderzoek naar de bereikbaarheid van de binnenstad en het effect van aanpassing van parkeertarieven op bezoekersaantallen en de Visie binnenstad maken hier deel van uit.

Wij nodigen de ondernemers nadrukkelijk uit om deze ambities gezamenlijk in te vullen door middel van een ondernemersfonds en publiek-private samenwerking. Samen met hen maken we een plan van aanpak ter bestrijding van de leegstand in binnenstad en aanloopstraten. Wij hebben ook oog voor het behoud van het voorzieningenniveau in wijken en dorpen. Met ondernemers en bewoners brengen wij mogelijkheden in beeld om tot versterking van dit voorzieningenniveau te komen.

### Milieu en duurzaamheid

Met de doelstelling om in 2044 klimaatneutraal te zijn, heeft Breda een forse ambitie neergelegd. Deze ambitie houden we hoog. Het doel kan alleen bereikt worden als we onze krachten bundelen. Bedrijfsleven, kennisinstellingen en de vele bewonersinitiatieven in de stad zijn daarbij onmisbare partners. Naast het klimaatbeleid komt er een bijgestelde milieuvisie zodat inzichtelijk blijft wat wij doen ter bescherming van bodem, water, lucht en bij geluidshinder.

We richten ons op een circulaire economie. Hierin is het hergebruik van producten en grondstoffen uitgangspunt. Zo'n economie verbindt bedrijven en initiatieven en levert concrete banen op. Initiatieven op het gebied van duurzaamheid krijgen in Breda de ruimte om zich te ontwikkelen. Daar waar regels in de weg zitten, proberen we die weg te nemen. Waar een faciliterende rol van de gemeente gevraagd wordt pakken we die op.

### Breda onderwijsstad

Breda heeft uitstekend (beroeps)onderwijs, voor iedereen, een leven lang! Het gaat om een passend en uitdagend onderwijsaanbod. Onderwijs, bedrijfsleven, (gemeentelijke) overheid en vakbonden werken samen aan een perfecte aansluiting op de regionale arbeidsmarkt. Breda bouwt zijn rol van onderscheidende, innovatieve kennisstad verder uit. De actiepunten uit het Jongerenpamflet, zoals meer steun voor jonge ondernemers en betaalbare studentenhuysvesting, zullen we hierbij betrekken.

De komende periode is extra aandacht voor (vroegsignalering binnen) voor- en vroegschoolse opvang, zodat kinderen niet beginnen met een achterstand op de basisschool. We onderzoeken de mogelijkheden voor versoepeling van regels waardoor alternatieve opvang bij sportverenigingen of samenwerkende ouders makkelijker wordt. De zorg voor leerlingen die een beroep konden doen op een 'rugzakje' blijft aandachtspunt na de invoering van 'passend onderwijs'. Tegelijk kijken wij hoe we kansen kunnen verzilveren om leerlingen uit het speciaal onderwijs op de arbeidsmarkt te plaatsen, bijvoorbeeld door samen te werken in een ATSC (Arbeids Transitie en Scholings Centrum).

Adequaat en innovatief beroepsonderwijs (MBO en HBO) is een voorwaarde voor een succesvolle regionale arbeidsmarkt.

De gemeente neemt een voorbeeldrol door aanbod van stageplaatsen te bevorderen binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties waarmee een financiële relatie (subsidie of inkoop) bestaat.

Voortzetting van maatschappelijke stages vinden we belangrijk voor de ontwikkeling van maatschappelijke betrokkenheid van jongeren en we investeren hierin. Bedrijven waar de gemeente zaken mee doet worden gestimuleerd stage- en leerwerkplaatsen aan te bieden. Dit kan bijvoorbeeld als onderdeel van de aanbestedingsvoorwaarden.

Met NHTV, Avans en de Nederlandse Defensie Academie heeft Breda hoogwaardig hoger onderwijs te bieden aan veel studenten die ook graag in Breda willen wonen en leven. Wij willen dat de waarde van Breda als internationale stad voor hoger onderwijs wordt onderkend. De komende jaren wordt versterkt ingezet op betaalbare (tijdelijke) studentenhuysvesting.

In het volwassenonderwijs is de aanpak van laaggeletterdheid een speerpunt. Daarin neemt de bibliotheek samen met het onderwijs het initiatief.

### Evenementen en toerisme

Evenementen hebben grote betekenis voor de stad. Ze creëren banen, maken de stad aantrekkelijk, zorgen voor dynamiek en sociale cohesie. Daarom blijven wij investeren in evenementen. We stellen € 0,6 miljoen per jaar beschikbaar.

Juist hier is initiatief uit de stad belangrijk. Grote evenementen worden uitgedaagd om zich meer te spreiden over wijken en dorpen en daarmee zichtbaar te zijn in heel Breda. Bij de spreiding van evenementen kijken we in het locatiebeleid, zoals voorgesteld in het Jongerenakkoord, ook naar eindtijden.

Vrijwilligersevenementen en kleinschalige niet-commerciële evenementen worden vrijgesteld van leges en precario. Met carnavalsverenigingen zorgen wij voor een structurele oplossing als het gaat om ruimte(s) voor de bouw van carnavalswagens. De mogelijkheid om de kermis een plek te geven in de binnenstad wordt onderzocht.

Uit arrangementen rondom deze evenementen is economisch en maatschappelijk profijt te halen. We dagen de toeristische sector in Breda uit dit op te pakken.

Toerisme levert een belangrijke bijdrage aan de dynamiek van Breda en West-Brabant. Met buurgemeenten, regio, RECRON, brancheorganisaties en de verschillende onderwijsrichtingen op gebied van toerisme in Breda stimuleren we toerisme en recreatie.

**"Kunst en cultuur moeten echt gaan leven in de stad.  
Het moet de *talk of the town* zijn",**

Gertjan Endedijk, directeur-bestuurder stichting Nieuwe Veste Breda



**"Zie de waarde en de kracht van ouderen  
op de arbeidsmarkt, er wordt een groot  
kapitaal en arbeidspotentieel vernietigd",**

Jaap Janse, TalentPlus



## Cultuur

Een rijk cultureel aanbod is cruciaal voor een stad als Breda. Het verbindt mensen, vormt identiteit, ontwikkelt talent en is medebepalend voor de aantrekkelijkheid van Breda. De waarde van cultuur komt het best tot uiting wanneer deze verbonden is met andere sectoren als economie, toerisme en het onderwijs. Wisselwerking tussen professionals en amateurs is belangrijk.

Cultuur strekt zich uit van instellingen met een bovenregionale uitstraling (musea en theaters) tot straatfestivals (zoals carnaval) en initiatieven bij kleine instellingen (bijvoorbeeld onze heemkundekringen). We blijven dit stimuleren door extra geld beschikbaar te stellen voor deze bestuursperiode en komen met een brede visie op cultuur via de herijking van Factor C. Dit is erop gericht om MOTI, Chassé Theater, Breda's Museum en Nieuwe Veste meer te verbinden met de stad. Daarbij gooien culturele instellingen, groot en klein, hun deuren verder open. Niet alleen om toegankelijk te zijn voor iedereen, maar ook om met hun eigen activiteiten de buitenwereld op te zoeken. Instellingen moeten nieuwe 'podia' vinden buiten hun eigen muren. De ontwikkeling van deze visie achten wij primair een zaak van de cultuursector zelf. Door projecten te organiseren in de wijken en dorpen kunnen de culturele instellingen hun betekenis vergroten.

Beeldcultuur en erfgoed zijn belangrijke pijlers. Erfgoed omdat de historie van Breda bepalend is voor de identiteit van de stad en een belangrijke inspiratiebron voor alle kunstdisciplines. Beeldcultuur omdat Breda zich hierin onderscheidt van andere steden, dankzij de aanwezigheid van AKV/St. Joost en de opleiding Games & Media en Communication en Multimedia Design. Daar waar culturele instellingen, met name musea, binnen en buiten Breda elkaar kunnen versterken, zorgen we voor krachtenbundeling.

## Internationale samenwerking

Breda blijft ook na 2015 als Millenniumgemeente aan de Millenniumdoelstellingen werken.

De samenwerking met Ekurhuleni in Zuid-Afrika wordt, samen met bedrijfsleven en onderwijs, voortgezet. Het accent verlegt zich van hulp naar handel. Nieuwe en bestaande economische verbanden en particuliere initiatieven ondersteunen wij.

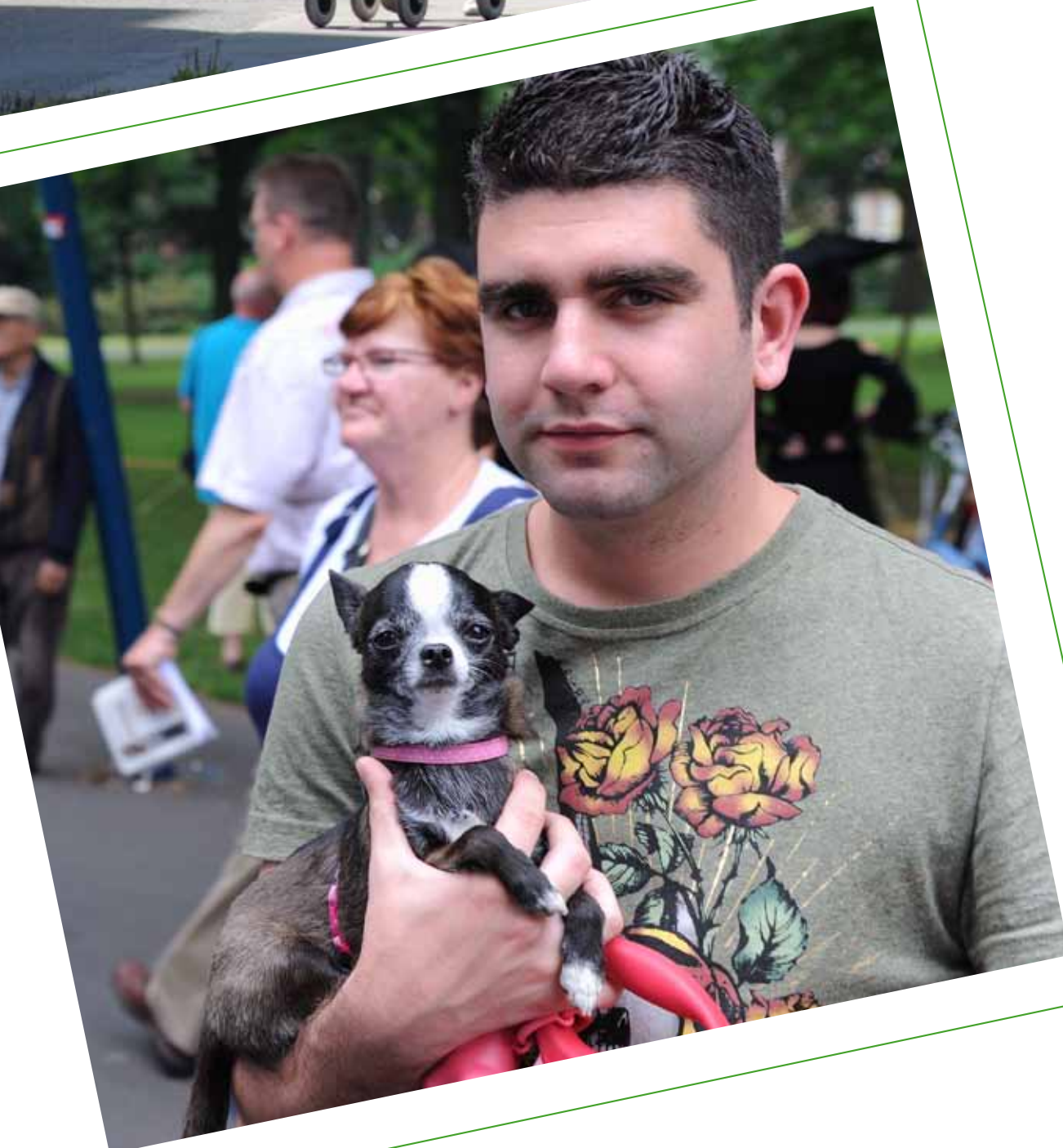
## Wat kunt u van ons verwachten?

1. Extra inzet op het aantrekken van bedrijvigheid en het leveren van maatwerk richting bedrijven.
2. We bundelen de krachten van BOM, REWIN en BrIM om meer nieuwe bedrijven naar Breda te halen.
3. We verbeteren de relatie met gevestigde bedrijven en het MKB middels het Ondernemersloket.
4. We versterken de samenwerking op bedrijfsterreinen en winkelconcentraties in de vorm van parkmanagement.
5. Onnodige belemmeringen in bestemmingsplannen voor het werken aan huis worden weggenomen.
6. We zoeken naar ruimte in aanbestedingsbeleid voor het Bredase midden- en kleinbedrijf.
7. Startende ondernemers worden door ondernemers-coaches geholpen en we zoeken samen naar aantrekkelijke en betaalbare huisvesting.
8. We zetten social return nadrukkelijker in bij aanbestedingen, met extra aandacht voor maatschappelijke stageplaatsen.
9. Er komt extra geld om in publiek-private samenwerking de binnenstad aantrekkelijk voor bezoekers te houden.
10. Er komt een uitbreiding en aanpassing van het instrumentarium om mensen uit de bijstand te helpen en het leveren van maatwerk in bejegening van mensen in de bijstand.
11. We zetten tegenprestatie in de bijstand opbouwend in.
12. We evalueren het instrument van de baanbonus.
13. Stimuleren stage- en leer-werkplaatsen bij ondernemers, instellingen en gemeente zelf.
14. We bouwen onze rol als innovatieve kennisstad verder uit.
15. Per winkelstraat maken we samen met de ondernemers een plan voor verbetering.
16. Het fietsparkeren in de binnenstad wordt weer gratis.
17. Er komt een bijgestelde milieuvisie.
18. Oplossing voor het huisvestingsvraagstuk over de bouw van carnavalswagens.
19. Er komt een herijking van Factor C.
20. We stellen kleinschalige niet-commerciële evenementen, georganiseerd door vrijwilligers, vrij van leges en precario.



**"Heb vertrouwen in de wijkzuster en stuur op kwaliteit",**

Anton van Mansum, lid Raad van Bestuur Surplus



# Mensen maken de stad!

In Breda maken mensen de stad door zich in te zetten voor elkaar. En met elkaar voor de buurt, wijk of dorp. We maken er samen een open, tolerante gemeenschap van waar niemand wordt uitgesloten. Daarbij hoort een lokale overheid die volop vertrouwt op de kracht, het talent en de diversiteit van de inwoners. Maar die tegelijk een scherp oog, open oor en warm hart heeft voor de Bredanaars die (tijdelijk) niet op eigen kracht en zonder helpende hand kunnen meedoen. Die mensen willen we een steun bieden, op weg naar zelfredzaamheid en grotere zelfstandigheid.

Breda krijgt in deze bestuursperiode vanaf 2015 extra verantwoordelijkheden op het gebied van jeugd en zorg. De middelen die hiervoor bestemd zijn worden uitsluitend in dit sociaal domein besteed. We zijn ons er van bewust dat dit veel zal vragen van de gemeente, de professionals en organisaties die dit gaan uitvoeren en de inwoners die de zorg moeten blijven ontvangen. Wij zien dat dit een grote overgang betekent voor alle betrokkenen, met forse financiële risico's. Daarom is een risicoreservering van € 20 miljoen in het weerstandsvermogen opgenomen om deze overgang, indien nodig, te begeleiden. In ons sociaal beleid hanteren wij de principes van maatwerk, keuzevrijheid, regelarm en financiële draagkracht. Dichtbij en vrijwillig waar het kan, professioneel waar het moet. Dat alles binnen het principe van 'één gezin - één plan - één regisseur'. Ons sociaal beleid is gericht op al onze 180.000 inwoners. Al die mensen samen maken onze stad en dorpen.

## Wijken en dorpen

Wijken en dorpen zijn de schaal van de toekomst. Op die schaal organiseren we met de bewoners, vrijwilligers en professionals zorg, welzijn en participatie, veiligheid, sport en cultuur. Wijknetwerken met alle partijen vormen de basis. Wijk- en dorpsraden zijn daarbij belangrijke partners, met maatwerk op basis van de organisatiekracht van de wijk of het dorp. Wijk- en dorpsplannen en wijkdeals, inclusief de financiële keuzes, worden samen met de bewoners opgesteld en gelden als overeenkomst tussen wijk of dorp en gemeente.

Voorzieningen in wijken en dorpen op gebied van welzijn, zorg, sport, cultuur, bibliotheek en informatie worden gebundeld. Centrale punten bieden volop kansen om dienstverlening vanuit vrijwilligersinitiatieven op een andere manier vorm te geven. Initiatieven die ook gemeentelijke publieksdiensten aan deze punten willen toevoegen, worden daarbij ondersteund.

Verbinden en ontmoeten in buurten en dorpen vinden we belangrijk en passen binnen het concept 'Buurthuis van de toekomst'. Concreet stellen we € 0,3 miljoen per jaar beschikbaar voor multifunctioneel gebruik van deze accommodaties. Doel is het buurthuis meer ingebed te krijgen in de wijk, de actieradius van bewoners en gebruikers te vergroten en maatschappelijk vastgoed optimaal te benutten.

We kiezen ervoor om, op basis van de sociaal-economische situatie in wijkontwikkelingswijken, deze periode € 1 miljoen per jaar uit te trekken voor bestaande en nieuwe projectinitiatieven in

deze wijken die leiden tot participatie, werkgelegenheid en leefbaarheid. We vinden daarbij nauwe samenwerking met de woningbouwcorporaties die hebben aangegeven hierin hun bijdragen te willen blijven leveren.

Diversiteit is een kracht van Breda. Daar waar diversiteit, bijvoorbeeld qua leeftijd of afkomst, tot kwetsbaarheid of achterstand leidt, nemen we actief maatregelen.

## Zorg (ouderen/gehandicapten/chronisch zieken)

Wij zetten vol in op de verbreding en versterking van de sociale wijkteams op het brede terrein van zorg en welzijn. We hebben in het bijzonder zorgen voor oudere mensen met fysieke problemen en beginnend dementerende ouderen. De sociale wijkteams starten op deze terreinen samen met huisartsen en wijkverpleegkundigen een programma, waarmee problemen vroegtijdig wordenesignaleerd. Ook hebben de teams een belangrijke rol bij het voorkomen van eenzaamheid, isolement en verwaarlozing. Dagbesteding voor bepaalde groepen met een duidelijke zorgbehoefte, zoals beginnend dementerenden, meervoudig gehandicapten en verstandelijk gehandicapten, willen we zo dicht mogelijk bij huis organiseren.

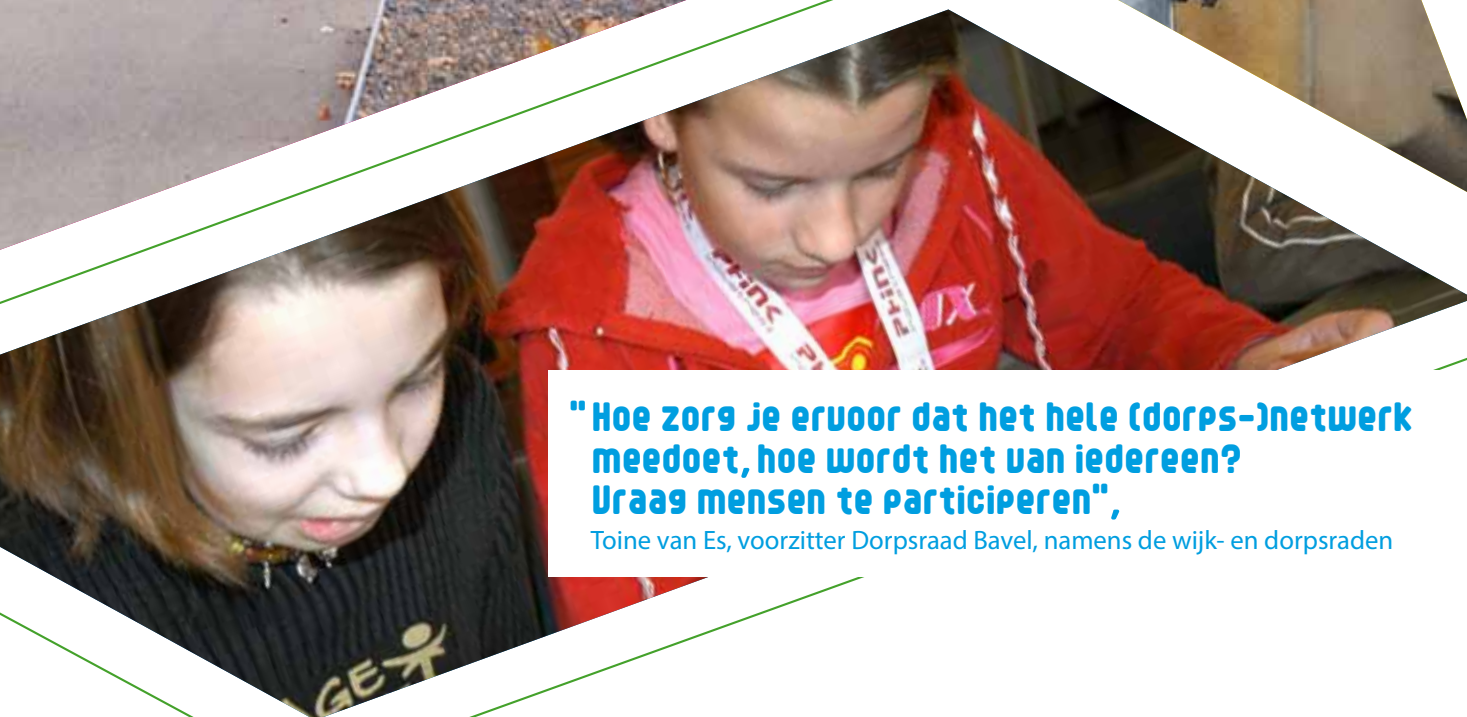
Er komt dus een wijkgerichte aanpak, zodat mensen in hun eigen omgeving kunnen blijven functioneren en het sociale netwerk dichtbij blijft. Dit scheelt bovendien kosten in vervoer en logistiek. Zorgaanbieders, buurthuizen en (sport-)verenigingen en clubs worden betrokken bij de praktische vormgeving van deze zorgtaak in de wijken. Voor de kosten worden zij gecompenseerd. Daarmee kan een besparing worden bereikt in het professioneel welzijn. De gemeente is een betrokken partner die meedenkt bij het doen van noodzakelijke aanpassingen aan accommodaties die de uitvoering van nieuwe zorgtaken ten goede komen.

In de eerste twee overgangsjaren na de invoering van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning start Breda een zorgmeldpunt waar mensen en organisaties terecht kunnen met hun klachten en/of problemen op het gebied van zorg (kwaliteit en proces) en hun ideeën om de zorg in Breda te verbeteren. Dit helpt de aanpak tijdig bij te stellen en we kunnen zo, met praktijkervaring, beter sturen op de samenhang van welzijn tot en met intensieve begeleiding in de zorg.

De mantelzorgers en vrijwilligers vormen een cruciale menselijke factor in de zorg voor onze inwoners. Samen met Stib werken we aan het vormgeven van een laagdrempelige vraagbaak waar zij terecht kunnen met kleine en grote uitdagingen die zij tegenkomen. Dat doen we samen met cliënten en sociale wijkteams. Ondersteuning van de mantelzorgers en vrijwilligers wordt speerpunt in het welzijnswerk. Snel leren van fouten, luisteren naar de ervaringsdeskundigen en bijsturen waar dat nodig is.

**"Mensen moeten zelf willen en er zelf voor gaan",**

Wilfranc Visseren, StreetWiseBreda



**"Hoe zorg je ervoor dat het hele (dorps-)netwerk meedoet, hoe wordt het van iedereen? Vraag mensen te Participeren",**

Toine van Es, voorzitter Dorpsraad Bavel, namens de wijk- en dorpsraden

Wij willen het ontstaan stimuleren van zorgcoöperaties, die zich inzetten voor behoud van zorg, diensten en faciliteiten in dorp of wijk. Het doel is dat ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking, ook bij toenemende zorgvraag, in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Een coöperatieve vereniging geeft de mogelijkheid om samen te werken met reguliere zorgaanbieders, maar ook zelf activiteiten te ontplooiën en aanbod van zorg en diensten te ontwikkelen en zelf uit te voeren. Het bevordert onderlinge solidariteit en gezamenlijk zorgen voor een goed leefklimaat, waar alle inwoners van dorp of wijk van kunnen profiteren.

## Jeugd

Het Bredase jeugdbeleid richt zich op maximale kansen voor iedereen. Het beleid is dus niet alleen gericht op kansarme jeugd, maar juist ook op de grote groep kansrijke jeugd. Opvoeden is uiteraard de verantwoordelijkheid van ouders, onderwijskrachten, (sport-)verenigingen en clubs. Daar willen we mee samenwerken. Wij willen jongeren zelf de ruimte geven om hun initiatieven en ideeën te verwezenlijken en de verantwoordelijkheid om zelf activiteiten te organiseren. Hier kan goed worden samengewerkt met bijvoorbeeld opleidingen bij Avans en NHTV.

De gemeente is vanaf 2015 verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Dus ook voor specialistische hulp, kinderschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en andere vormen van jeugdhulp. De uitvoering van deze taken moet nauw aansluiten bij het bestaande beleid en de bestaande subsidiestromen. Het beleid wordt in samenwerking met de partners in de stad en de negen gemeenten in West-Brabant Oost vormgegeven.

## Veiligheid

We blijven werken aan veilige wijken en dorpen. Die veiligheid is er echter niet zomaar. Politie, brandweer, gemeente en duizenden vrijwilligers werken er voor en achter de schermen keihard aan. Net als elke andere stad kent Breda immers ook haar problemen als het gaat om veiligheid. Vooral de handel in drugs, inbraken in huizen en auto's en huiselijk geweld zorgen voor veel persoonlijk leed en overlast in de stad en in de dorpen. De komende vier jaar zullen justitie, politie en gemeente daar stevig in optreden.

Voorkomen is altijd beter dan genezen. Positief is dan ook dat in steeds meer wijken en dorpen mensen zich inzetten voor veiligheid. Goede voorbeelden hiervan zijn de vele buurtpreventieprojecten en projecten als Grote Broer. Wijken of dorpen die dat ook willen oppakken zijn van harte uitgenodigd.

Het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld, kindermishandeling, oudermishandeling en eengerelateerd geweld is onderdeel van ons beleid. Duidelijkheid rondom de veranderingen in de opvang is dringend gewenst. Wij nemen daarom het initiatief om in regionaal verband de samenwerking met betrokken instanties, zoals Safegroup, vorm te geven.

Extra prioriteit zal in ieder geval gegeven worden aan de consequenties van het gedoogbeleid op softdrugs. Het zichtbaar drugstoerisme is met de komst van de wietpas ingedamd, maar daartegenover staat een toename van de straathandel, bijvoorbeeld in de buurt van een aantal coffeeshops. Maar ook in woonwijken zijn fenomenen zichtbaar van illegale handel in soft- en harddrugs, zoals drugsrunners, drugsbanden en dumpen van drugsafval. Dat tolereren we niet: straathandel leidt tot overlast, geweldsdreiging en een toenemend gevoel van

onveiligheid. Ongecontroleerde toegang tot drugs leidt tot gezondheidsschade. Dat gaan we omdraaien: niet wij, maar zij moeten last hebben. Dealers gaan we met politie en justitie hard aanpakken, met lik-op-stuk-beleid, waarbij we - waar ook maar enigszins mogelijk - het bestuursrecht naast het strafrecht zullen inzetten. Buurt-bewoners weten vaak maar al te goed om wie het gaat. Iedere melding nemen we daarom serieus.

Veiligheid heeft ook betrekking op industrie- en bedrijventerreinen. De verantwoordelijkheid is en blijft primair van de bedrijven zelf en op die verantwoordelijkheid zullen we hen aanspreken. We verwachten dat verantwoordelijkheidsgevoel voor een veilig Breda bij controles dan ook duidelijk merkbaar aan te treffen.

## Sport

Door fors oplopende (onderhouds-)kosten komen sportverenigingen, bij ongewijzigd beleid, in financiële problemen. Wij maken het verenigingen mogelijk, door meer werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren, die kostenstijging te reduceren. Tevens reserveren wij € 1,2 miljoen per jaar om sportverenigingen tegemoet te komen in de kosten. Samen met verenigingen werken we aan duurzame oplossingen, bijvoorbeeld op het gebied van energie en beheerarme toegangssystemen voor gedeeld gebruik. Door deze extra middelen kunnen tarieven voor de Bredase verenigingen en sporters beheerst worden. Er wordt bezien of de regelgeving omtrent reclame aangepast kan worden om sportverenigingen in staat te stellen daaruit meer inkomsten te genereren.

Via een inventarisatie van knelpunten voor binnensporten zoeken wij, samen met de verenigingen, naar geschikte oplossingen. Met name de gymzalen en sporthallen verbonden aan het onderwijs willen we daarbij betrekken. Met Building Breda en het gezamenlijke basisonderwijs maken we een plan van aanpak om bij de nieuwbouw van gym- en sportzalen meer rekening te houden met eisen die vanuit diverse binnensporten gesteld worden aan bijvoorbeeld afmetingen en afzonderlijke toegang.

In overleg met de regiogemeenten kijken we hoe we de topsport en de gehandicaptensport in West-Brabant gezamenlijk een impuls kunnen geven, vanzelfsprekend in aanvulling op ambities van de sportverenigingen zelf. Deltalent en het Sportloket voor aangepaste sporten vragen we daarin het voortouw te nemen. Op gebied van (internationale) sportevenementen zoeken we in de regio nog meer de samenwerking.

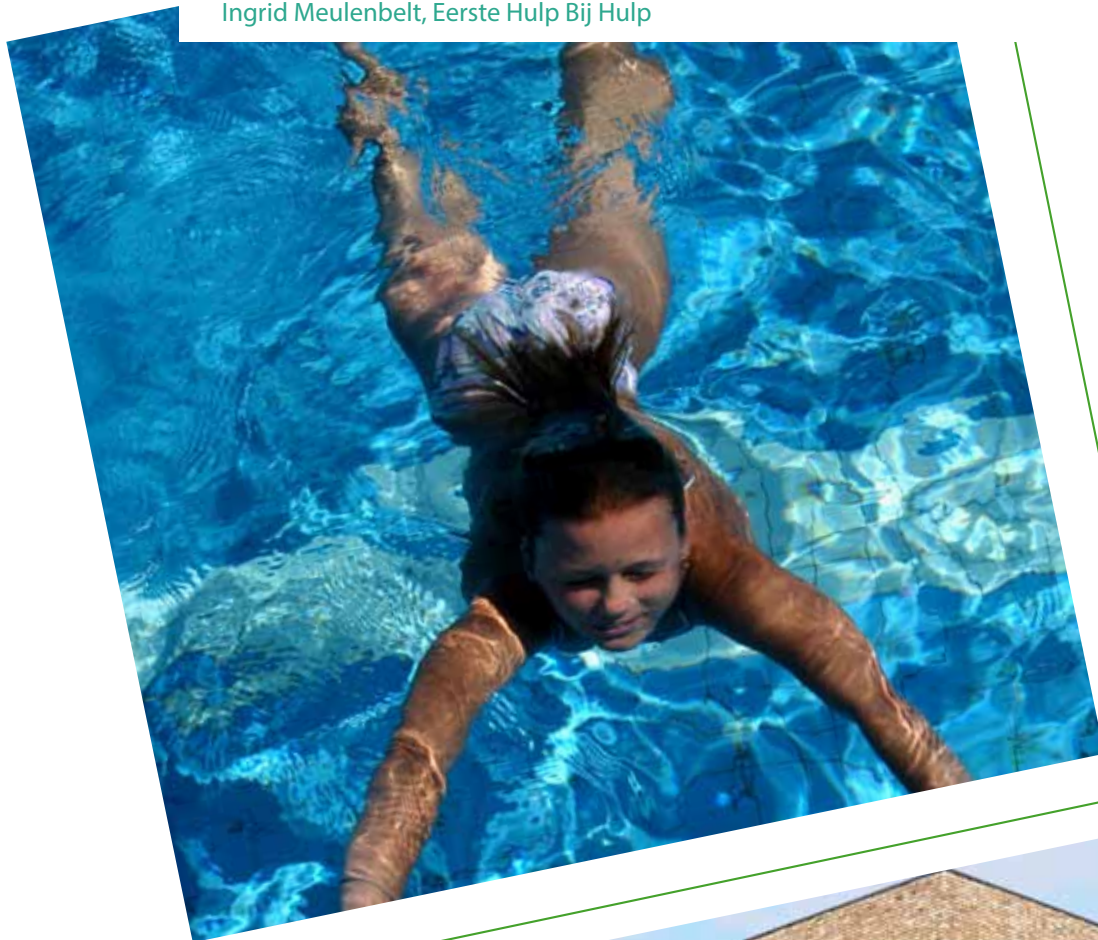
Sportverenigingen worden uitgenodigd de accommodatie die zij gebruiken in te zetten voor andere maatschappelijke doelen (buurthuisfunctie). We faciliteren de verenigingen door noodzakelijke (kleine) aanpassingen aan de accommodatie te financieren uit het geld dat beschikbaar is voor het eerder genoemde Buurthuis van de toekomst, in aanvulling op wat de vereniging zelf doet en kan.

Breda Actief en de gemeente zorgen samen voor één loket waar informatie voor sportverenigingen makkelijk toegankelijk is en ook advies gegeven wordt over toepassing van regelgeving en andere, voor (sport)verenigingen relevante, ontwikkelingen.



**"Elk kind moet leren zwemmen, geldgebrek van ouders mag dat niet in de weg staan",**

Ingrid Meulenbelt, Eerste Hulp Bij Hulp



**"Geweld achter de voordeur is geweld wat niet achter de voordeur mag blijven",**

Jan de Werd, directeur Safegroup

### Verenigingen en vrijwilligers

Breda drijft op verenigingen en vrijwilligers. Daar zijn we trots op. De komende tijd hebben wij hen nog meer nodig. Wij willen het maatschappelijk kapitaal van de groeiende groep vitale ouderen nog beter benutten.

Vrijwilligers steunen wij van harte. Te vaak nog concurreert vrijwilligerswerk met bijvoorbeeld studie, werk, sollicitatieverplichting en zorg voor eigen gezin. Naast praktische ondersteuning zijn waardering en stimulering van groot belang. We kijken dus waar we iets terug kunnen doen voor vrijwilligers en waar we belemmeringen om vrijwilligerswerk te doen kunnen wegnemen.

Zo stellen we vrijwilligersinitiatieven vrij van leges en precario voor kleine, niet-commerciële evenementen.



## Wat kunt u van ons verwachten?

1. We maken samen met bewoners wijk- en dorpsplannen, inclusief financiële keuzes.
2. Er komt extra geld voor multifunctioneel gebruik van dorps- en wijkaccommodaties.
3. Initiatieven die ook publieksdiensten toe willen voegen aan voorzieningen in de wijk worden daarbij ondersteund.
4. Er komt extra geld voor sociale projecten in wijkontwikkelingswijken.
5. We maken een risicoreservering 3D voor nieuwe taken in het sociale domein.
6. We versterken de 'schaal van de buurt' via wijknetwerken, sociale wijkteams en wijkaccommodaties.
7. We organiseren dagbesteding zo dicht mogelijk bij huis, voor bepaalde groepen met een duidelijke zorgbehoefte.
8. Er komt een laagdrempelige vraagbaak voor mantelzorgers en vrijwilligers.
9. Er komt een zorgmeldpunt voor de overgangsjaren 2015 en 2016.
10. We stimuleren het ontstaan van zorgcoöperaties.
11. We versterken het jeugdbeleid en zorgen voor een succesvolle transitie van de jeugdzorg.
12. Onderdeel van ons beleid is het voorkomen en aanpakken van drugsoverlast en huiselijk geweld.
13. Er komt geld voor buitensportaccommodaties en we maken een plan van aanpak voor de realisatie van nieuwe binnensportaccommodaties, samen met Building Breda en het basisonderwijs.
14. We maken het verenigingen mogelijk om werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren.
15. We nodigen sportverenigingen uit de accommodatie die zij gebruiken ook in te zetten voor andere maatschappelijke doelen.
16. We hebben waardering voor het werk van vrijwilligers en mantelzorgers en bezien of en waar belemmeringen weggenomen kunnen worden. Dit doen we onder andere via een laagdrempelige vraagbaak.



**"Verhalen worden indringender, gezamenlijk zullen zorgaanbieders, gemeente en corporaties de komende jaren aan de slag gaan",**

AlleeWonen, WonenBreborg, Laurentius



**"Laat de wethouder Economische Zaken leiderschap tonen in discussie BOM, REWIN en BrIM",**

Paul Nijskens, directeur REWIN West-Brabant



# Ruimte voor ontwikkeling

Breda is een aantrekkelijke plaats om te wonen, zowel in de stad, de wijken als in de dorpen. Groen, water en ruimte zijn altijd dichtbij. En Breda heeft prima verbindingen via weg en spoor naar de regio. We zijn zuinig met ruimte, de gebouwde omgeving, het erfgoed en de natuur. We staan voor verantwoorde ruimtelijke en ecologische ontwikkeling en vernieuwing van de stad en dorpen. Daarbij hoort een lokale overheid die ruimte geeft aan initiatief, voorwaarden schept en waar nodig ook ordent. Iedereen die met initiatieven komt kan rekenen op een positieve grondhouding. We houden daarbij vast aan de kaders van de Structuurvisie Breda 2030.

Meer specifiek zetten we in op de bereikbaarheid van de compacte stad door te investeren in wegen, (hoogwaardig) openbaar vervoer en het fietsnetwerk. De doorstroming in de huizenmarkt komt weer op gang door te bouwen voor starters, studenten, arbeidsmigranten, senioren en zorgbehoevenden. Bewoners worden meer betrokken bij de inrichting van hun leefomgeving. We pakken het achterstallig onderhoud van de openbare ruimte aan. Bestaande groenstructuren worden met elkaar verbonden zodat er extra ruimte komt voor flora en fauna. Ondernemen in het buitengebied gaat hand in hand met natuur, wonen en recreatie. Het initiatief Ondernemen met Buren dragen wij dan ook een warm hart toe.

## Stedelijke ontwikkeling

We investeren de komende vier jaar ruim € 25 miljoen in de ontwikkeling van de compacte stad en de maatregelen die dit vraagt. Een belangrijk deel van het investeringsbudget wordt besteed aan infrastructuur voor mobiliteit, bereikbaarheid en verkeersveiligheid (met extra aandacht voor fietsers en voetgangers). We investeren in hoogwaardig openbaar vervoer; de HOV lijnen naar Amphia, richting Teteringen en Oosterhout en de route via de Markendaalseweg pakken we op. En we gaan werken aan een stedelijke snelfietsroute.

Investeren in de noordelijke rondweg halen we naar voren. Dit doen we omdat de groei van het autoverkeer hier aanleiding toe geeft, maar ook omdat zich kansen voordoen om deze aanpassingen te combineren met projecten in de stad. Met deze investeringen wordt de noordelijke rondweg aantrekkelijker voor autoverkeer en worden andere wegen in Breda ontlast. Verder kijken we goed naar wat de Visie binnenstad van ons vraagt, bijvoorbeeld een autoluwere binnenstad en de aanleg van transferia. We investeren € 1 miljoen in de tweede fase van de Nieuwe Haagdijk en Haagweg. Bij alle investeringen proberen we optimaal gebruik te maken van subsidie- en cofinancieringsmogelijkheden.

Via Breda en het gebied rond het nieuwe station blijft de belangrijkste ontwikkellocatie in Breda. De kwaliteit is en blijft hoogwaardig. Tot en met 2018 maken we geld vrij om vanuit de gemeente de programmakosten te financieren. De nieuwe fietsenstalling aan de zuidzijde van het station draagt bij aan het optimaliseren van het knooppunt voor langzaam verkeer en aan een nette en veilige omgeving rond het nieuwe station. Voor grote ontwikkelingen zoals de evenementenzone Bavelse Berg en Gasthuispoort stellen wij bedragen beschikbaar voor de

infrastructuur, conform de eerdere afspraken die met deze partijen zijn gemaakt. Voor Achter de Lange Stallen zijn afspraken rond het flankerend beleid voor de binnenstad leidend. We zullen dit project in stappen beoordelen en zo nodig bijsturen.

## Wonen

Er komt weer beweging in de huizenmarkt. Bouwen voor studenten, arbeidsmigranten, starters, senioren en zorgbehoevenden zal de doorstroom in de Bredase huizenmarkt in de dorpen en de wijken op gang brengen. De starterslening blijft daarvoor in Breda bestaan. Bij nieuwe plannen wordt gestuurd op betaalbare en middeldure huur en koop. Ook in bestaande plannen wordt gezocht naar een verhoging van het aantal bereikbare en middeldure huur- en koopwoningen. We stimuleren collectief particulier opdrachtgeverschap.

Ouderen bieden we de mogelijkheid zolang mogelijk in hun vertrouwde omgeving te kunnen blijven wonen. Belemmeringen voor het plaatsen van een mantelzorgunit nemen we waar mogelijk weg. Door de bouw van levensloopbestendige woningen en de aanpassing van het woningbezit groeit de woningvoorraad mee met de demografische ontwikkeling.

Naast nieuwbouw kijken we ook nadrukkelijk naar het benutten van leegstaande kantoren en gebouwen. Een leegstandsregister en een leegstandsverordening dienen als extra stimulans.

Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld door actief te kijken naar de mogelijkheden die het oude belastingkantoor biedt als mogelijke woonruimte.

In overleg met de zorgaanbieders kijken we komende jaren naar slimme benutting van de woon-zorgvoorzieningen in de stad en pakken we de dreigende leegstand of gedwongen verhuizingen aan.

De woningbouwcorporaties gaan zich meer inzetten op onderhoud en renovatie van bestaande huizen. We zetten in op het isoleren of anderszins verduurzamen van huizen en gaan daarbij ook op zoek naar cofinanciering. Daarmee snijdt het mes zelfs aan drie kanten: de duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen komen dichterbij, het woongenot wordt verbeterd en de woonlasten gaan omlaag. We voorkomen gedwongen huisuitzettingen als gevolg van stijgende lastendruk. Onderdeel daarvan is een noodfonds om te voorkomen dat mensen op straat belanden. Samen met de corporaties gaan we in overleg over woningtoewijzing, urgentiecriteria en een rem op de verkoop van huurhuizen. Deze woningen blijven zo veel mogelijk beschikbaar voor mensen met een smalle beurs en sloop daarvan beperken we tot het hoognodige.

## Openbare ruimte

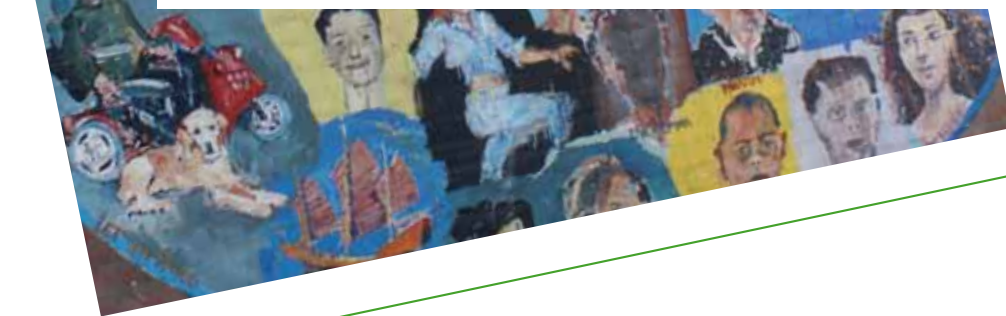
We betrekken de bewoners meer bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Met hen streven we naar meer groen en water in de openbare ruimte en daarmee een verbetering van de leefomgeving.

Braakliggende grond proberen we een tijdelijke invulling te geven bijvoorbeeld door het beschikbaar te stellen aan bewoners. Zij kunnen de grond gebruiken voor speelweides, sport, de plaatsing van een zonneweide of stadslandbouw. Op veel plekken wordt dit laatste al met veel enthousiasme opgepakt.



**"Ondernemen met de buren; dialoog met omgeving opzoeken, dit voorkomt lange procedures. En overheid, voorkom nog meer regels",**

Remco Beekers, voorzitter ZLTO



Voor het onderhoud van de openbare ruimte is een inhaalslag nodig. In de begroting is al een voorstel gedaan voor 8 x € 2,5 miljoen per jaar, te beginnen in 2014. We continueren de ingeslagen weg, met het gekozen beheerniveau, en streven er naar in de komende vier jaar veel achterstallig onderhoud weg te werken. Dit doen we door werkzaamheden zoveel mogelijk te combineren. Door het werk te spreiden beperken we bovendien de overlast voor bewoners en houden we de stad bereikbaar. Voor het beheer stellen we de komende periode nog eens € 1 miljoen per jaar extra beschikbaar. Door combinaties denken we daarmee de nog resterende opgave verantwoord te kunnen realiseren.

Parkeerkosten bij de Galderse Meren worden beperkt en afgestemd op het voorzieningenniveau.

### Groen in de stad

De aanwezigheid van natuur in en om de stad en de dorpen is belangrijk. Het maakt de omgeving mooier, biedt een plek om even tot rust te komen en te recreëren. Het groen in en rond de stad maakt Breda een prettige woonstad, een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en biedt kansen voor de vrijetijdseconomie. Door groene structuren met elkaar te verbinden, vergroten we de leefruimte voor flora en fauna en helpen we de afname van de biodiversiteit te keren. De ontbrekende schakels in de ecologische hoofdstructuur moeten daarom worden gerealiseerd. Ook bij het beheer van groen en water houden we rekening met de bescherming van dieren en planten.

Samen met bewoners, agrarische ondernemers en andere belanghebbenden formuleren we een dierenwelzijnsbeleid, om inhoud te geven aan de verantwoordelijkheid die we hebben voor de bescherming van dieren binnen onze gemeentegrenzen. Het dierenasiel, de dierenambulance en de dierenbescherming zijn onze partners bij de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid. Bij de financiering van het dierenasiel wordt de gemeentelijke bijdrage in de exploitatie structureel geregeld.

### Buitengebied

Breda zet zich in voor een compacte stad met ruimte voor natuur, landbouw en recreatie in het buitengebied. We zijn ons daarbij bewust van het belang van zowel de agrarische ondernemer als van natuur en landschap. Ook zijn we trots op ondernemers in de agrarische sector die zich kenmerken als duurzaam en innovatief. Breda kent geen megastallen met boxen maar diervriendelijke groepshuisvesting. Onze glastuinbouw is in omvang beperkt tot maximaal 4 hectare. Dat houden we zo; er is in Breda geen ruimte voor grootschalige veehouderij of glastuinbouw.

De duurzame, agrarische sector in Breda is een voorbeeld voor andere gemeenten in binnen- en buitenland. Om deze sector een realistisch toekomstperspectief te geven, ook voor de jongere generatie agrariërs die nu klaar staat, is ruimte nodig voor duurzaam agrarisch ondernemerschap. Uitgangspunt voor het buitengebiedbeleid is de Structuurvisie Breda 2030. De gemeente zet in op maatwerk om meer ontwikkelingsruimte te creëren voor agrarische ondernemers binnen de kaders die de structuurvisie biedt. Op de oude zandgronden is ruimte voor de verbrede landbouw en recreatie.

Ondernemen met Buren (de omgevingsdialoog), conform de opzet van de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie, ondersteunen we. Het doel van deze aanpak is duurzame ontwikkeling met draagvlak in de omgeving. We zetten ons daarbij actief in voor een meedenkende en meewerkende gemeente. We stellen

wel als eis aan het Ondernemen met Buren dat ontwikkelingen ten goede komen aan de kwaliteit van het landschap. Zo moet er sprake zijn van landschappelijke inpassing met streekeigen beplanting. Of er moet sprake zijn van natuurcompensatie.

De omgevingsdialoog geeft ook de mogelijkheid om, binnen de grenzen van de provinciale verordening en de structuurvisie, percelen samen te voegen, de bestemming van percelen onderling te ruilen of de bestemming uit te breiden met sector-relevante nevenactiviteiten.

Agrarische ondernemers krijgen de ruimte om hun inkomsten uit de land- en tuinbouw aan te vullen. Ze mogen nevenactiviteiten ontwikkelen op het gebied van bijvoorbeeld recreatie, zorg of de productie van groene energie.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) begrenst de mogelijkheden voor uitbreiding van agrarische of recreatieve ontwikkeling. Het verbinden van deze natuurgebieden met elkaar is belangrijk, bijvoorbeeld voor het herstel van de biodiversiteit. We zetten ons in om die maatregelen te treffen zodat de ontbrekende schakels van deze hoofdstructuur in 2025 gerealiseerd zijn.

Verpachting van gemeentelijke gronden moet een transparant proces zijn zodat belanghebbende agrarische ondernemers hier aanspraak op kunnen maken.

## Wat kunt u van ons verwachten?

1. We pakken de doorstroming van de noordelijke rondweg aan en investeren in een stedelijke snelfietsroute en HOV verbindingen.
2. We investeren in de tweede fase van de Nieuwe Haagdijk en Haagweg.
3. De starterslening blijft bestaan.
4. Bij nieuwe ontwikkelingen sturen we op betaalbare en middeldure huur en koopwoningen.
5. We gaan de markt stimuleren leegstaande kantoren en gebouwen (zoals het oude belastingkantoor) te benutten voor andere doeleinden, zoals bewoning. Het leegstandsregister dient als stimulans.
6. We zetten in op het isoleren en anderszins verduurzamen van huizen door corporaties en gaan daarbij op zoek naar cofinanciering.
7. We maken afspraken met corporaties over sloop- en urgentiecriteria en het opzetten van een noodfonds wonen.
8. Belemmeringen voor het plaatsen van mantelzorgunits nemen we weg.
9. Met eigenaren van braakliggende terreinen gaan we het gesprek aan over het tijdelijk beschikbaar stellen van de grond voor de buurt.
10. We werken in de komende vier jaar zoveel mogelijk achterstallig onderhoud aan de openbare ruimte weg.
11. De ontbrekende schakels in de ecologische hoofdstructuur moeten worden gerealiseerd.
12. Samen met bewoners, agrarische ondernemers en andere belanghebbenden formuleren we een dierenwelzijnsbeleid.
13. We zetten in op maatwerk, binnen de kaders van de structuurvisie, om agrarische ondernemers meer ontwikkelingsruimte te bieden.
14. Agrarische ondernemers krijgen de ruimte om nevenactiviteiten te ontwikkelen.



# Financiën

We besturen de stad in de wetenschap dat je elke euro maar één keer kunt uitgeven. In de komende periode leggen we een aantal accenten die extra uitgaven en investeringen vragen. De noodzakelijke financiële ruimte ontstaat door vermindering van regeldruk en besparing op de uitvoering. In het maatschappelijk domein zien we kansen voor slimmer werken met en voor vrijwilligers. Die beweging moet kunnen uitmonden in een combinatie van kwaliteit en lagere uitgaven en zo in een beperking van de subsidiestromen. We willen de dienstverlening van de gemeente beter regionaal afstemmen en efficiënter omgaan met het uitbesteden van werk of met het leveren van diensten aan andere gemeenten. Ook dat heeft een positief financieel effect. Op deze gezamenlijke terreinen realiseren we zo een financiële verbetering van € 3,75 miljoen per jaar.

Halverwege de bestuursperiode gaan we een tussenbalans opmaken, zo ook voor de financiën. Daarbij wordt ook gekeken naar verder versteviging van het weerstandsvermogen, lastendrukontwikkeling en de mogelijkheid om incidentele maatregelen structureel te maken.

## Stabiele financiële basis

Breda heeft de afgelopen periode het huishoudboekje op orde gebracht door fors te bezuinigen. Nu is er sprake van een stabiele financiële basis. We kiezen voor consolidatie hiervan. Daardoor

1. is er een sluitend financieel meerjarenperspectief. Dit betekent dat de jaarlijkse uitgaven en inkomsten voor nu en de komende jaren met elkaar in evenwicht zijn. We zorgen ervoor dat dit zo blijft waarbij structurele uitgaven met structurele inkomsten worden gefinancierd.
2. zijn er voldoende investeringsmiddelen beschikbaar om de noodzakelijk en gewenste initiatieven en projecten te kunnen realiseren. Naast de investeringen die voortvloeien uit de reguliere bedrijfsvoering, zoals afvalservice, parkeren, riolering en digitalisering is er voor de komende periode € 60 miljoen aan investeringsvolume beschikbaar voor prioritaire investeringsimpulsen. Deze middelen vormen de gemeentelijke bijdrage en zullen worden verhoogd door nadrukkelijk in te zetten op het verkrijgen van subsidies van provincie, Rijk en Europa en bijdragen van derden.
3. is er voldoende weerstandsvermogen (reservepositie) beschikbaar om de risico's die zich werkelijk manifesteren het hoofd te bieden. De risico's zijn gewogen. Daarbij is gekeken naar de kans dat iets zich voordoet en de financiële gevolgen ervan. Het vrij beschikbare deel van de spaarpot van de gemeente is voldoende groot om de risico's die zich daadwerkelijk voordoen te kunnen betalen.

We zetten daarnaast in op vergroting van de financiële flexibiliteit in de begroting waardoor tijdig bijgestuurd kan worden bij financiële tegenvallers of noodzakelijke herprioritering. De financiële positie van het Grondbedrijf blijft een belangrijk aandachtspunt. Het ingevoerde risicomanagement in de organisatie inclusief het Grondbedrijf zal verder worden geprofessionaliseerd. In samenwerking met de raads werkgroep cyclische producten worden de begroting, bestuursrapportage en jaarrekening verder ontwikkeld met het streven naar meer eenvoud, transparantie, meetbaarheid en een verbetering van de leesbaarheid.

Vanuit oogpunt van financiële zuiverheid en (her)structurering is het wenselijk de reguliere instandhoudingsinvesteringen voor infrastructuur/verkeer en vervoer en accommodaties in de toekomst direct te verwerken in de exploitatiebegroting in plaats van op te nemen in het meerjaren investeringsplan.

## Lastendruk

De totale lastendruk (OZB en riool- en afvalstoffenheffing tezamen) ontwikkelt zich gedurende de bestuursperiode gelijk aan het inflatiecijfer. Hierdoor wordt stabiliteit geboden aan de bewoners en ondernemers in Breda. Uitgangspunt daarbij is dat de riool- en afvalstoffenheffing 100% kostendekkend zijn. Indien deze heffingen afwijken van het inflatiecijfer zal dit worden gecompenseerd door de OZB. Hierdoor blijft de totale lastendruk op het niveau van het inflatiecijfer.

Door de verwachte vermindering van kosten voor afvalverwerking vanaf 2017 ontstaat binnen het financieel perspectief, bij gelijkblijvende lastendruk, ruimte om het weerstandsvermogen te verstevigen met € 7 miljoen. In de tussenbalans zal blijken in hoeverre dit noodzakelijk dan wel wenselijk is.

## Maatregelen exploitatie en investeringen

We kiezen in de voorliggende periode voor structurele en incidentele financiële exploitatie-impulsen waardoor herprioritering binnen bestaande budgetten en taken noodzakelijk is. Hierbij blijft uiteraard de financiële basis overeind. Daarnaast hebben we € 60 miljoen aan investeringsvolume beschikbaar voor de periode 2015-2018. Om het meerjarenperspectief op niveau te houden nemen we voor € 3,75 miljoen structurele maatregelen.



Voor de periode 2015-2018 worden de volgende exploitatiemaatregelen en investeringsuitgaven vastgesteld:

| <b>Structurele maatregelen exploitatie (totaal € 3,73 miljoen per jaar, vanaf 2015)</b>                                   |        |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|---------|
| Beheer openbare ruimte                                                                                                    | € 1,00 | miljoen |
| Versterking Binnenstad (mobiliteit fiets, gratis fietsstalling € 0,18 miljoen dekking binnen exploitatie Parkeerbedrijf)* |        |         |
| Galderse Meren                                                                                                            | € 0,04 | miljoen |
| Dierenasiel                                                                                                               | € 0,06 | miljoen |
| Fietsenstalling Stationskwartier                                                                                          | € 0,60 | miljoen |
| Klimaatprogramma                                                                                                          | € 0,38 | miljoen |
| Actieplan Geluid (vanaf 2017)                                                                                             | € 0,15 | miljoen |
| Culturele instellingen en organisaties (vanaf 2017)                                                                       | € 0,50 | miljoen |
| Erfgoed                                                                                                                   | € 0,20 | miljoen |
| Veiligheidsregio                                                                                                          | € 0,30 | miljoen |
| Herverdeling Gemeentefonds                                                                                                | € 0,20 | miljoen |
| Werkbudget ESC (externe betrekkingen, subsidies, citymarketing)                                                           | € 0,07 | miljoen |
| Mondiale samenwerking/Werelds Delen                                                                                       | € 0,08 | miljoen |
| Topsport alliantie                                                                                                        | € 0,15 | miljoen |

| <b>Incidentele impulsen exploitatie (totaal € 2,72 miljoen per jaar, uitsluitend voor de periode 2015-2018)</b> |        |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|---------|
| Versterking Binnenstad (bijvoorbeeld mobiliteit, auto)*                                                         | € 0,40 | miljoen |
| Programma Via Breda (acquisitie en programmering)                                                               | € 0,27 | miljoen |
| Digitalisering bestemmingsplannen                                                                               | € 0,10 | miljoen |
| Wijkontwikkeling (bijdragen aan sociale initiatieven)                                                           | € 1,00 | miljoen |
| Evenementen (incl. compensatie leges en precario)                                                               | € 0,60 | miljoen |
| Veiligheidsplan 2015-2018                                                                                       | € 0,35 | miljoen |
| (totaal € 10,88 miljoen voor de gehele periode 2015-2018)                                                       |        |         |

| <b>Om de impulsen binnen het financieel perspectief op te vangen vindt een structurele beperking van uitgaven plaats (totaal € 3,75 miljoen per jaar, € 3,25 miljoen in 2015, € 3,75 miljoen vanaf 2016)</b> |        |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|---------|
| Innovatief subsidiebeleid maatschappelijk domein                                                                                                                                                             | € 1,75 | miljoen |
| Vermindering regeldruk                                                                                                                                                                                       | € 1,00 | miljoen |
| Slimmer/efficiënter werken (uitbesteden, inbesteden, samenwerking)                                                                                                                                           | € 1,00 | miljoen |

| <b>Uitgaven ten laste van het investeringsbudget (totaal € 60 miljoen in periode 2015 - 2018)</b> |         |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| Achterstallig onderhoud buitenruimte                                                              | € 10,00 | miljoen |
| Structuurvisie Breda 2030 (totaal € 25,78 miljoen)                                                |         |         |
| Projecten                                                                                         | € 4,50  | miljoen |
| Instandhouding verkeersnetwerk                                                                    | € 10,50 | miljoen |
| Verbetering infrastructuur                                                                        | € 7,50  | miljoen |
| Openbare ruimte                                                                                   | € 1,70  | miljoen |
| Groen en water                                                                                    | € 1,58  | miljoen |
| Haagweg/Nieuwe Haagdijk (2 <sup>e</sup> fase)                                                     | € 1,00  | miljoen |
| Versterking Binnenstad* (flankerend beleid)                                                       | € 0,80  | miljoen |
| Maatschappelijk vastgoed                                                                          | € 1,20  | miljoen |
| Instandhouding buitensportaccommodaties                                                           | € 4,80  | miljoen |
| Instandhouding sociaal culturele accommodaties                                                    | € 0,40  | miljoen |
| Culturele instellingen/organisaties                                                               | € 2,00  | miljoen |
| Reservering, invulling tijdens bestuursperiode                                                    | € 14,02 | miljoen |

## Reservering in algemene reserve

Binnen het weerstandsvermogen is ruimte om een risicoreservering 3 D's van € 20 miljoen te vormen voor het geval de invoeringsfase duurder uitvalt dan voorzien en in deze periode de kwaliteit van zorg niet gewaarborgd kan worden. Uitgangspunt is dat de gedecentraliseerde taken worden uitgevoerd binnen het voor deze taken gedecentraliseerde budget. De VNG heeft met de landelijke overheid afgesproken dat, als blijkt dat de aan de gemeenten gedecentraliseerde budgetten ontoereikend zijn, heronderhandeld wordt over het budget. We zullen hierin samen optrekken met de VNG.

## Wat kunt u van ons verwachten?

1. We dragen het college op de reguliere instandhouding/investeringen voor infrastructuur/verkeer en vervoer en accommodaties in de toekomst direct te verwerken in de exploitatiebegroting in plaats van op te nemen in het meerjaren investeringsplan.
2. We dragen het college op genoemde impulsen, investeringen en maatregelen nader uit te werken en te betrekken bij de Voorjaarsnota 2014 en Begroting 2015.



# Bijlage

## Financiële bijlage

| Meerjarenperspectief 2014-2018 (bedragen x € 1 miljoen) | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018  |
|---------------------------------------------------------|------|------|------|------|-------|
| Perspectief 31-12-2013                                  | 0,45 | 2,38 | 2,58 | 2,92 | -1,29 |

|                                                                                                                                        |  |       |       |       |       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------|-------|-------|-------|
| <b>Structurele maatregelen exploitatie:</b>                                                                                            |  |       |       |       |       |
| Beheer openbare ruimte                                                                                                                 |  | -1,00 | -1,00 | -1,00 | -1,00 |
| Invoeren gratis parkeren fiets € 0,18 miljoen<br>(dekking binnen exploitatie Parkeerbedrijf)*<br>Verlagen parkeertarief Galderse Meren |  | -0,04 | -0,04 | -0,04 | -0,04 |
| Dierenasiel                                                                                                                            |  | -0,06 | -0,06 | -0,06 | -0,06 |
| Fietsenstalling Stationskwartier                                                                                                       |  | -0,10 | -0,30 | -0,45 | -0,60 |
| Klimaatprogramma                                                                                                                       |  | -0,38 | -0,38 | -0,38 | -0,38 |
| Actieplan Geluid                                                                                                                       |  |       |       | -0,15 | -0,15 |
| Culturele instellingen en organisaties                                                                                                 |  |       |       | -0,50 | -0,50 |
| Erfgoed                                                                                                                                |  | -0,20 | -0,20 | -0,20 | -0,20 |
| Werkbudget ESC                                                                                                                         |  | -0,07 | -0,07 | -0,07 | -0,07 |
| Mondiale samenwerking/Werelds Delen                                                                                                    |  | -0,08 | -0,08 | -0,08 | -0,08 |
| Topsport alliantie                                                                                                                     |  | -0,15 | -0,15 | -0,15 | -0,15 |
| Bijdrage Veiligheidsregio                                                                                                              |  | -0,30 | -0,30 | -0,30 | -0,30 |
| Herverdeling Gemeentefonds (1 <sup>e</sup> fase)                                                                                       |  | -0,20 | -0,20 | -0,20 | -0,20 |
| Ontwikkeling lastendruk (gelijk aan inflatiecijfer)                                                                                    |  | -0,20 | -0,80 | 6,60  | 5,60  |

|                                                                                  |  |       |       |       |       |
|----------------------------------------------------------------------------------|--|-------|-------|-------|-------|
| <b>Incidentele impulsen exploitatie (uitsluitend voor de periode 2015-2018):</b> |  |       |       |       |       |
| Versterking binnenstad*                                                          |  | -0,40 | -0,40 | -0,40 | -0,40 |
| Programma Via Breda (marketing/acquisitie)                                       |  | -0,27 | -0,27 | -0,27 | -0,27 |
| Digitalisering bestemmingsplannen                                                |  | -0,10 | -0,10 | -0,10 | -0,10 |
| Wijkontwikkeling (sociale initiatieven)                                          |  | -1,00 | -1,00 | -1,00 | -1,00 |
| Evenementen (incl. compensatie leges en precario)                                |  | -0,60 | -0,60 | -0,60 | -0,60 |
| Veiligheidsplan                                                                  |  | -0,35 | -0,35 | -0,35 | -0,35 |
| Versterking weerstandsvermogen                                                   |  |       |       | -6,00 | -1,00 |

|                                                                                 |  |      |      |      |      |
|---------------------------------------------------------------------------------|--|------|------|------|------|
| <b>Maatregelen structureel:</b>                                                 |  |      |      |      |      |
| Innovatief subsidiebeleid maatschappelijk domein                                |  | 1,25 | 1,75 | 1,75 | 1,75 |
| Vermindering regeldruk                                                          |  | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| Slimmer/efficiënter werken<br>(uitbesteden, inbesteden, regionale samenwerking) |  | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |

|                                          |             |             |             |             |             |
|------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Totaal geactualiseerd perspectief</b> | <b>0,45</b> | <b>0,13</b> | <b>0,03</b> | <b>0,97</b> | <b>0,61</b> |
|------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|

| <i>Meerjareninvesteringsplan (bedragen x € 1 miljoen)</i>                              | 2015         | 2016         | 2017         | 2018         |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| <b>Beschikbare investeringsvolume<br/>(€ 50 miljoen regulier + € 10 miljoen extra)</b> | <b>15,00</b> | <b>15,00</b> | <b>15,00</b> | <b>15,00</b> |
| Achterstallig onderhoud openbare ruimte                                                | -2,50        | -2,50        | -2,50        | -2,50        |
| Structuurvisie Breda 2030:                                                             |              |              |              |              |
| Projecten                                                                              | -1,50        | -0,50        | -2,50        |              |
| Instandhouding verkeersnetwerk                                                         | -2,00        | -2,50        | -3,00        | -3,00        |
| Verbeteringen infrastructuur                                                           | -1,20        | -2,80        | -2,00        | -1,50        |
| Openbare ruimte                                                                        | -0,30        | -0,40        | -0,50        | -0,50        |
| Groen en water                                                                         | -0,38        | -0,40        | -0,40        | -0,40        |
| Haagweg/Nieuwe Haagdijk (2 <sup>e</sup> fase)                                          | -0,50        | -0,50        |              |              |
| Uitvoering Visie binnenstad (flankerend beleid)*                                       | -0,20        | -0,20        | -0,20        | -0,20        |
| Maatschappelijk vastgoed                                                               | -0,30        | -0,30        | -0,30        | -0,30        |
| Instandhouding buitensportaccommodaties                                                | -1,20        | -1,20        | -1,20        | -1,20        |
| Instandhouding sociaal culturele accommodaties                                         | -0,10        | -0,10        | -0,10        | -0,10        |
| Culturele instellingen en organisaties                                                 | -1,00        | -1,00        |              |              |
| Reservering € 14,02 miljoen, invulling tijdens bestuursperiode                         | -3,82        | -2,60        | -2,30        | -5,30        |
| <b>Totaal</b>                                                                          | <b>0,00</b>  | <b>0,00</b>  | <b>0,00</b>  | <b>0,00</b>  |

\* versterking mobiliteit Binnenstad totaal € 0,78 miljoen per jaar (relatie met ondernemersfonds)

| <i>Weerstandsvormogen (bedragen x € 1 miljoen),<br/>na Jaarrekening 2013</i>            |              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| AR concern                                                                              | 67,30        |
| AR ATEA                                                                                 | 8,00         |
| Post onvoorziene uitgaven                                                               | 0,30         |
| Prognose toename AR in periode 2014-2018<br>(incl € 7 miljoen versterking in 2017-2018) | 15,10        |
| <b>Subtotaal</b>                                                                        | <b>90,70</b> |
| Onbenutte belastingcapaciteit                                                           | 12,00        |

|               |               |
|---------------|---------------|
| <b>Totaal</b> | <b>102,70</b> |
|---------------|---------------|

| <i>Risico's (bedragen x € 1 miljoen), na Jaarrekening 2013<br/>Voorziene risico's en blokkering:</i> |       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Grondexploitaties                                                                                    | 35,00 |
| Overige risico's (oa ATEA)                                                                           | 21,00 |
| PM-risico's (anterieure overeenkomsten,<br>verbonden partijen)                                       | 6,00  |
| Risicoreservering 3D's                                                                               | 20,00 |

|               |              |
|---------------|--------------|
| <b>Totaal</b> | <b>82,00</b> |
|---------------|--------------|

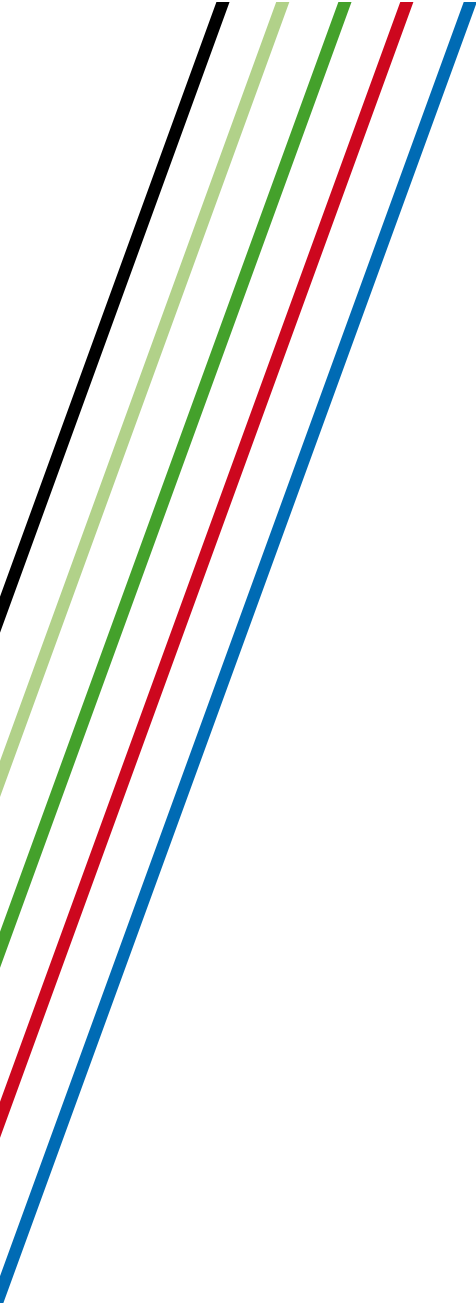
### Geraadpleegde bronnen

- Overdrachtsdocument van het college, 2014
- Begroting 2014, Breda
- Structuurvisie Breda 2030
- Nota Grondbeleid 2014, Een heroriëntatie op het grondbeleid
- Diverse beleidsnota's Gemeente Breda
- Pamflet voor de Bredase Toekomst, Bredase Jongeren Raad
- Jongerenakkoord Breda 2014, Verbinden in een Bruisend Breda (Politieke Jongerenorganisaties)
- Diverse lobby brieven, ontvangen in de periode maart-april 2014

### Gesprekken met de stad

- ATEA-Groep
- BZW
- Retail Platform
- Vertegenwoordigers van binnen- en buitensportverenigingen
- Surplus Welzijn
- StreetWiseBreda
- TalentPlus
- Bredase woningcorporaties
- ROC, Radius College
- Vertegenwoordigers namens wijk- en dorpsraden
- Vereniging Markdal, als vertegenwoordiger van de groene partijen
- ZLTO
- Nieuwe Veste, als vertegenwoordiger van het culturele veld
- GDO en Breda DuurSaam, als vertegenwoordigers van duurzame partijen
- BOM – REWIN
- Safegroup
- FNV
- Eerste Hulp Bij Hulp
- Politieke Jongerenorganisaties Dwars, Jonge Democraten, Jonge Socialisten en ROOD





PvdA



**COALITIEAKKOORD  
BRED A 2014-2018**